

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1976/77:8

med anledning av motion om tjänstårsberäkning vid anställning utomlands

Motionen

I motionen 1975/76:678 av herrar Fridolfsson (m) och Nilsson i Agnäs (m) yrkas, med hänvisning till vad som anförts i motionen 1975/76:677, att riksdagen hos regeringen begär en översyn av tjänstårsberäkningen för svenskar med anställning utom riket.

Motionärerna anser att svenska medborgare som arbetar i statens eller i en organisations tjänst utomlands i tjänstårshänseende bör jämföras med den som har liknande anställning i hemlandet.

Motionen 677 har behandlats i socialförsäkringsutskottets betänkande 1975/76:39.

Frågans tidigare behandling

En utredning av frågan om meritvärdet av anställning inom biståndsverksamheten i u-länder m. m. begärdes av 1968 års riksdag. De sakkunniga som tillkallades för uppdraget avlämnade i december 1973 betänkandet U-landsuppdragets meritvärde (Ds Fi 1973:16). Efter remissbehandling av utredningsförslaget framlades i propositionen 1975:1 bilaga 2 vissa förslag i fråga om meritvärdering av u-landsarbete m. m.

I propositionen underströks att förslagen är begränsade till att gälla statligt lönereglerade tjänster, men föredragande statsrådet uttalade som sin förhoppning att de riktlinjer som utfärdades på det statliga området också i huvudsak skulle komma att tillämpas på det rent kommunala området och inom den enskilda sektorn.

Propositionen behandlade i vad mån sökande av statlig tjänst skall få tillgodoräkna sig u-landstjänstgöring såväl i merithänseende som i löne- och pensionshänseende samt möjligheterna för statstjänsteman att få tjänstledighet för sådan tjänstgöring.

När det gäller förslaget om tillgodoräkning i *merithänseende* förordades i propositionen att myndigheten skall vara skyldig att i största möjliga utsträckning meddela generella beslut härom. Myndighet skall också på begäran av anställd eller annan, som avser att ta anställning i biståndsverksamhet, före ansökningstidens utgång lämna besked om anställningens meritvärde i den utsträckning som är möjlig. Vad nu sagts gäller anställningar i biståndsverksamhet som sker genom eller med bidrag av svenska staten.

När det gäller möjligheten att vid anställning hos staten i *lönehänseende*

få tillgodoräkna sig tidigare anställning i biståndsverksamhet framhölls i propositionen att detta är en avtalsfråga. Även om detta försvårar för myndigheterna att i förväg ge bindande besked om en u-landstjänstgöring kommer att få tillgodoräknas i det aktuella hänseendet, bör den enskilde vara berättigad till upplysningar härom så långt det är möjligt.

Utskottet behandlade propositionen i betänkandet InU 1975:4. I samband därmed behandlades ett motionsyrkande innebärande att riksdagen borde uttala att samma grunder för meritvärdering av likvärdiga uppdrag i u-länderna skall gälla oavsett om uppdraget finansierats med statliga medel eller på annat sätt.

Utskottet hänvisade därvid till att endast grunderna förtjänst och skicklighet av hävd får åberopas vid anställning och befordran i statlig verksamhet. Utskottet ansåg sig inte kunna förorda att enskild anställning vid tjänstårsberäkningen skulle jämföras med tjänstgöring hos staten. Detta skulle nämligen kunna leda till konsekvenser vid tjänstgöring på andra områden, menade utskottet.

Vidare anfördes att problemet emellertid reduceras i och med att tidigare u-landstjänstgöring i stället kan komma att få betydelse vid bedömning av vederbörandes skicklighet och på det sättet blir en befordringsgrund.

Utskottet tillade att tjänstårsberäkningen dock kan ha särskild betydelse för vissa personalkategorier, som exempelvis sjukvårdspersonal. Utskottet kunde i dessa fall tänka sig speciella lösningar under medverkan av även andra huvudmän än staten.

Motionen ansågs besvarad med det anförda och den borde enligt utskottets mening inte föranleda någon riksdagens åtgärd. I övrigt fann utskottet inte anledning till uttalanden med anledning av vad som anförts i propositionen. Riksdagen godkände utskottets betänkande.

I socialutskottet behandlades år 1974 (SoU 1974:30) ett motionsyrkande beträffande bl. a. tillgodoräkningen av svenska läkares och sjuksköterskors tjänstgöring vid missionssjukhus i utlandet.

Socialutskottet uttalade bl. a. att det framstod som motiverat att en generös praxis tillämpas vid prövning av frågan om läkare eller sjuksköterskor skall få tillgodoräkna sig tjänstgöring vid missionssjukhus. Man hänvisade även till att socialstyrelsen i remissyttrande uttalat att styrelsen var beredd att även i fortsättningen liberalt tillgodoräkna tjänstgöring för läkare vid missionssjukhus som tjänstår och att en anställning som sjuksköterska vid ett missionssjukhus i princip är lika meriterande som sådan anställning vid annat sjukhus. Socialutskottet ansåg sig också kunna utgå från att sjukvårdshuvudmännen kommer att ha en positiv inställning i fråga om värderingen i merithänseende av sjuksköterskornas tjänstgöring vid missionssjukhus.

Någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen ansågs, med hänvisning till det anförda, inte erforderlig. Riksdagen följde utskottet.

Vad beträffar personal inom landstingskommunal förvaltning har Landstingsförbundet i cirkulär rekommenderat de enskilda landstingen att tillämpa en till nuvarande statliga bestämmelser anpassad anvisning om beviljande av tjänstledighet och tillgodoräknande av ledighetstiden i lönehänseende samt beträffande pensionsvillkoren i samband med ledighet för internationellt biståndsarbete.

Utskottet

I motionen begärs en översyn av tjänstårsberäkningen för svenskar med anställning utom riket. Motionärerna anser att svenska medborgare som arbetar i statens eller i en organisations tjänst utomlands bör jämföras med den som har liknande anställning i hemlandet. Motionärerna nämner särskilt förhållandena för sjukvårdspersonal som efter många års tjänstgöring i u-land återvänder till Sverige.

Riksdagen prövade år 1975 med anledning av redovisning i budgetpropositionen frågan om u-landstjänsts meritvärde när det gällde statlig anställning. Riksdagen hade därvid att ta ställning till en motion med samma syfte som den förevarande. Inrikesutskottet, som beredde ärendet, anförde i sitt enhälliga och av riksdagen godkända betänkande:

Vid anställning och befordran i statlig verksamhet får av hävd åberopas endast grunderna förtjänst och skicklighet. Den nya regeringsformens bestämmelser innebär i förevarande sammanhang inte någon förändring. Med förtjänst avses att den sökande får åberopa all tidigare tjänstgöring hos staten som särskild merit. Motionsförslaget innebär att enskild anställning skulle vid tjänstårsberäkningen jämföras med tjänstgöring hos staten. Utskottet vill inte förorda att man på detta sätt bryter mot den vedertagna principen. Det skulle nämligen kunna leda till konsekvenser vid tjänstgöring på andra områden. En annan sak är att i den mån tidigare u-landstjänstgöring liksom annan icke-statlig anställning inte får tillgodoräknas som förtjänst, kan sådana anställningar i stället få betydelse vid bedömning av vederbörandes skicklighet och på det sättet bli en befordringsgrund. Detta förhållande reducerar betydelsen av det av motionären aktualiserade problemet. Utskottet vill emellertid tillägga att tjänstårsberäkningen kan ha särskild betydelse för vissa personalkategorier. Det gäller bl. a. om sjukvårdspersonal. I det fallet kan man tänka sig speciella lösningar under medverkan av även andra huvudmän än staten. Utskottet hänvisar härvidlag till den redogörelse för vad som hittills utträttats på detta område som lämnades av socialutskottet i betänkandet SoU 1974:30.

Socialutskottet uttalade i det nämnda betänkandet att det framstod som motiverat med generös praxis vid prövning av frågan om läkare eller sjuksköterskor skall få tillgodoräkna sig tjänstgöring vid missionssjukhus. Socialutskottet hänvisade också till att socialstyrelsen uttalat att den var beredd att även i fortsättningen liberalt tillgodoräkna tjänstgöring för läkare vid missionssjukhus som tjänstår och att anställning som sjuksköterska vid ett missionssjukhus i princip var lika meriterande som sådan anställning vid annat sjukhus. Socialutskottet ansåg sig kunna utgå från att sjukvårds-

huvudmännen kommer att ha en positiv inställning i fråga om värderingen i merithänseende av sjuksköterskornas tjänstgöring vid missionssjukhus.

Vid riksdagsbehandlingen med anledning av den ovan nämnda budgetpropositionen år 1975 togs också upp frågan om dokumentation (arbetsbeskrivningar m. m.) av enskild u-landstjänst. I propositionen förutsatte därvid föredragande statsrådet att styrelsen för internationell utveckling (SIDA) skulle undersöka olika vägar att förbättra dokumentationen och komma in till regeringen med förslag härom. Utskottet anförde med anledning av motion i ämnet att staten bör ställa sina dokumentationsresurser till förfogande och även registrera relevanta uppgifter som lämnas av organisationer som driver missionssjukhus. Utskottet förutsatte att denna fråga från praktiska utgångspunkter övervägdes ytterligare.

Utskottet hänvisar till den gjorda redogörelsen. Den visar att riksdagen har en positiv inställning till frågan om tillgodoräknande av u-landstjänstgöring som merit för statlig tjänst, och utskottet räknar med att myndigheterna har samma inställning. Åtskilliga praktiska problem finns emellertid förenade med ett sådant tillgodoräknande. Det framgår bl. a. av vad ovan sagts i dokumentationsfrågan. Det är utskottets förhoppning att den frågan löses snarast.

Med hänvisning till vad sålunda anförts synes det inte erforderligt med något initiativ på grund av den nu aktuella motionen.

Utskottet hemställer

att motionen 1975/76:678 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 oktober 1976

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

ROLF WIRTÉN

Närvarande: herrar Wirtén (fp), Fagerlund (s), Wennerfors (m), Ingemund Bengtsson i Varberg (s), Stridsman (c), Nilsson i Östersund (s), fru Hörnlund (s), herrar Gustafsson i Säffle (c), Johansson i Simrishamn (s), Fridolfsson (m), fru Ludvigsson (s), herrar Fransson (c), Jonsson i Alingsås (fp), Granstedt (c) och fru Berglund (s).